

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет політичних наук

Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

“ЗАТВЕРДЖУ”

Перший проректор

Котляр Ю.В.

“30” серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ МИРУ ТА КОНФЛІКТІВ

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Розробник

Шевчук О.В.

В.о. завідувача кафедри розробника

Шевчук О.В.

В.о. завідувача кафедри спеціальності

Шевчук О.В.

Гарант освітньої програми

Габро І.В.

Декан факультету /директор інституту (до якого відносяться спеціальності)

Хмель А.О.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2024 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни
Найменування дисципліни	Сучасні теорії миру та конфліктів
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Спеціалізація (якщо є)	
Освітня програма	Міжнародні відносини (з вивченням двох іноземних мов)
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс навчання	2
Навчальний рік	2024-2025
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма 4
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин
Структура курсу:	Денна форма
– лекції	18
– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	18
– годин самостійної роботи студентів	54
Відсоток аудиторного навантаження	40%
Мова викладання	Українська
Форма проміжного контролю (якщо є)	
Форма підсумкового контролю	залік

☐ **Мета, завдання та результати вивчення дисципліни**

Мета дисципліни: формування у студентів розуміння сутності сучасних теорій конфліктів та миру, шляхів врегулювання конфлікту. Мета досягається через процес формування здатностей студентів поєднувати теоретичні знання з практикою соціальної діяльності.

Завдання курсу:

- ☐ дати цілісний огляд багатоманітних типів сучасних конфліктів та охарактеризувати причини їх виникнення;
- ☐ виявити особливості новітніх форм миротворчої діяльності;
- ☐ з'ясувати роль посередництва і переговорів у врегулюванні і трансформації конфлікту;
- ☐ розглянути теоретичні підходи щодо управління конфліктом та заходи миробудівництва.

Очікувані результати навчання.

Студент повинен знати:

- ☐ Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин (РН 1);
- ☐ Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці (РН 3);
- ☐ Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин (РН 1);
- ☐ Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці (РН 3);
- ☐ Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень (РН 4);
- ☐ Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях (РН 6);
- ☐ Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси (РН 7);

Студент повинен вміти:

- ☐ Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 3);
- ☐ Здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК 5);
- ☐ Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 6);
- ☐ Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 7);
- ☐ Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем (СК 9);

Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	«Конфлікт» та «мир» як поняття у сучасних соціальних теоріях.	2	2	6
2	Міжнародні та національні виміри збройних конфліктів.	2	2	6
3	Війна як різновид соціально-політичного конфлікту.	2	2	6
4	Геноцид як прояв масового насильства.	2	2	6
5	Підтримка миру та миробудівництво на сучасному етапі.	2	2	6
6	Жертви конфлікту у фокусі сучасних теорій миротворчості.	2	2	6
7	Політичні, економічні та ідеологічні виміри ліберального миру.	2	2	6
8	Мирні процеси та переговори.	2	2	6
9	Мобілізація держави та громадянського суспільства України в протидії російській агресії	2	2	6
	Всього за курсом	18	18	54

Зміст навчальної дисципліни
План лекцій

№	Тема заняття / план
1	«Конфлікт» та «мир» як поняття у сучасних соціальних теоріях. 1. Сутність конфлікту. Структурні причини конфліктів. 2. Типологія конфліктів. Збройний конфлікт як різновид конфлікту. 3. Мир у негативному та позитивному розуміннях. 4. Суб'єкти збройних конфліктів. 5. Миротворчість, підтримання миру та миробудівництво як поняття сучасних соціальних теорій. 6. «Ліберальний мир» як особлива модель миротворчості.
2	Міжнародні та національні виміри збройних конфліктів. 1. Система міжнародних відносин та глобальний порядок після Другої Світової війни. 2. Політичний реалізм як концепція сучасного світового порядку. 3. Діяльність ООН з підтримання миру після Другої Світової війни. Доповідь Брахімі (2000). Пріоритети миротворчої діяльності у доповіді Генерального Секретаря ООН (2009). 4. Держава та внутрішньодержавні війни: специфіка взаємодії урядів, озброєних угруповань та зовнішнього втручання. 5. Післявоєнна реконструкція як феномен сучасності. Відмінності між миробудівництвом та післявоєнною реконструкцією. 6. Збільшення впливу громадського сектору на післявоєнну реконструкцію та миробудівництво.
3.	Війна як різновид соціально-політичного конфлікту. 1. Сутність та типологія воєн. Відмінності воєн у XIX та XX сторіччях. 2. Розбудова модерної держави та війна у теорії Ч. Тіллі. 3. «Нові війни»: сутнісні характеристики за М. Келдор. 4. «Холодна війна» як етап «нових воєн». 5. Постбіполярний етап у розвитку «нових воєн». 6. «Економіка війни» як фактор громадянських воєн. 7. Політичне та економічне насилля та бунт як причини збройних конфліктів. 8. Гібридні політичні режими у розгортанні війни.
4	Геноцид як прояв масового насильства. 1. Визначення геноциду. Перше та друге покоління теорій геноциду. Ідеологія, дискримінація, расизм, дегуманізація як фактори геноциду. Суб'єкти та актори геноциду. Держава як актор геноциду. 2. Участь у геноциді на індивідуальному та груповому рівнях. Зменшення соціального простору як прояв геноциду. 3. Масові вбивства як засіб геноциду. Ідеологія насильства у здійсненні геноциду. 4. Кейс Гватемали у теорії Р. Бретта. Кейс Сребрениці у дослідженні соціальних причин та наслідків геноциду. Геноцид росії проти України в умовах повномасштабного вторгнення
5	Підтримка миру та миробудівництво на сучасному етапі. 1. Порядок денний для миру ООН (1992) як документ епохи після Холодної війни. 2. Мир від «ІКЕА» та обмеження стандартизованих підходів ООН до миротворчості. 3. Традиційні миротворчі операції у підтримці миру. Еволюція миротворчих операцій. Якісна зміна операцій з підтримки миру у 90-х рр. 4. Медіація та переговори у миротворчості. 5. Миробудівництво в контексті трансформації конфлікту. Демобілізація, демілітаризація та реінтеграція як основні засади миробудівництва.

6.	Жертви конфлікту у фокусі сучасних теорій миротворчості. 1. Поняття «жертва конфлікту». Класифікація та права жертв конфлікту. Теорія соціальної ідентичності про групову динаміку жертвності. 2. Конфліктний етос у груповій динаміці конфлікту. Д. Бар-Тал про вісім соціетальних вірувань конфліктного етосу. 3. Дегуманізація та віктимізація як аспекти конфлікту. Роль жертв у миробудівництві. 4. Теорії «відновного правосуддя». Репарації як форма відновлення жертв конфлікту. Прощення, зцілення та співіснування у контексті національного примирення.
7	Політичні, економічні та ідеологічні виміри ліберального миру. 1. Виміри ліберального миру у теоріях Р. Мак-Джінті та О. Річмонда. 2. Консервативна, ортодоксальна та емансипаторна моделі ліберального миру. 3. Лібералізація політичних та економічних інституцій як передумова миру. 4. Інтервенції у сфері верховенства права для досягнення ліберального миру. 5. Вестернізація миротворчої діяльності. «Вілсонівська тріада» у розумінні миру. 6. Неоліберальна складова втілення ліберального миру. 7. Критика ліберального миру та альтернативні теорії миротворчості.
8	Мирні процеси та переговори. 1. Сутність мирного процесу. Поняття та сторони переговорів. Динаміка та синхронізація переговорного та мирного процесів. Рівні взаємодії сторін переговорів. Інклюзивність як ключова характеристика переговорів. 2. Т. Паффенхольц про форми участі додаткових сторін у переговорні процеси щодо миру. 3. Посередництво та роль «третьої сторони». Фасилітація, медіація та діалог у мирних процесах. 4. Інтереси, цілі та потреби в процесі переговорів. Умови договороздатності та готовність сторін під час переговорів щодо миру. 5. Характеристика фаз переговорів. Мирна угода як потенційний результат переговорів.
9	Мобілізація держави та громадянського суспільства України в протидії російській агресії 1. Передумови конфлікту на Донбасі. Конфліктний етос під час Євромайдану. Громадянська активність у 2014 рр. 2. Проблеми громадянського суспільства в контексті російсько-української війни. 3. Взаємодія влади і громадянського суспільства в протидії російській агресії.

План практичних (семінарських, лабораторних, підгрупових) занять

№	Тема заняття / план
1	Тема 1: «Конфлікт» та «мир» як поняття у сучасних соціальних теоріях. 1. Визначення понять «конфлікт», «мир», «миротворчість», «підтримка миру», «миробудівництво». 2. Типологія конфліктів. 3. Характерні риси збройного конфлікту. 4. Мир у позитивному та негативному розуміннях.
2	Тема 2: Міжнародні та національні виміри збройних конфліктів. 1. Типологія збройних конфліктів. 2. Зовнішні чинники у внутрішньодержавних конфліктах. 3. Система міжнародних відносин та глобальний порядок після Другої Світової війни. 4. Діяльність ООН з підтримання миру після Другої Світової війни.
3	Тема 3: Війна як різновид соціально-політичного конфлікту.

	1. Сутність та типологія воєн. 2. Розбудова модерної держави та війна у теорії Ч. Тіллі. 3. «Нові війни»: сутнісні характеристики за М. Келдор. 4. «Гібридні війни» як феномен сучасності.
4	Тема 4: Геноцид як прояв масового насильства. 1. Визначення геноциду. 2. Переслідування та покарання за геноцид у міжнародно-правовому вимірі. 3. Етнополітичні фактори геноциду. 4. Подолання наслідків геноциду у Руанді та Гватемалі.
5.	Тема 5: Підтримка миру та миробудівництво на сучасному етапі. 1. Порядок денний для миру ООН (1992) як документ епохи після «Холодної війни». 2. Організаційні складові сучасних миротворчих місій. 3. Якісна зміна операцій з підтримки миру у 90-х рр.. 4. Демобілізація, демілітаризація та реінтеграція як засади миробудівництва.
6	Тема 6: Жертви конфлікту у фокусі сучасних теорій миротворчості. 1. Поняття та правовий статус жертв конфлікту. 2. Класифікація жертв конфлікту. 3. Теорія соціальної ідентичності про групову динаміку жертвовності. 4. Громадські об'єднання жертв конфлікту як чинник впливу на державу у мирних процесах.
7	Тема 7: Політичні, економічні та ідеологічні виміри ліберального миру. 1. Ліберальний мир та Україна. 2. Вестернізована модель миротворення та локальна миротворчість: варіанти взаємодії.
8	Тема 8: Мирні процеси та переговори. 1. Сутність мирного процесу. 2. Рівні взаємодії сторін та етапи переговорів. 3. Посередництво та роль «третьої сторони» в мирному процесі. 4. Мирна угода як потенційний результат переговорів.
9	Тема 9: Мобілізація держави та громадянського суспільства України в протидії російській агресії 1. Передумови війни на Донбасі. 2. Конфліктний етос під час Євромайдану. 3. Громадянська активність у 2014 рр. Проблеми громадянського суспільства в контексті російсько-української війни. 4. Тристороння контактна група у Мінську: рішення та труднощі в роботі. Мінські угоди (2014-2022). 5. Відкрита агресія Російської Федерації та збройна відсіч України.

Завдання для самостійної роботи

Відповідь на семінарському занятті – це активна участь у обговоренні всіх питань, що виносяться на семінар, підкріплення доповіді цитатами та посиланнями на літературу. Вільне володіння матеріалом доповіді, що дозволяє задавати та відповідати на питання по темі.

Підсумкова контрольна робота – завдання, яке виконується безпосередньо за темами лекційних занять і проводиться відповідно до кількості розділів. В ній мають бути розкриті основні аспекти одного з варіантів, дана характеристика різних складових даної теми згідно плану лекції. Контрольна робота складається із 3-х питань.

Доповідь – завдання, яке передбачає коротко та інформативно розкрити обрану із переліку тему. Теми доповідей розширюють знання з кожної теми, винесеної на семінарське заняття.

Презентація – підготовка 8-10 слайдів на задану тему дослідження

Реферат – це чітко структурована письмова робота, наявність плану посилань та списку літератури є обов'язковим. Виконується на аркушах А4 (шрифт Times New Roman 14, інтервал 1,5, поля 2, 2, 2, 1; нумерація сторінок обов'язкова) зшивається. Загальний обсяг має бути не менше 12 сторінок і не більше 20 сторінок. Тематика міститься у програмі курсу.

Для підготовки реферату необхідне більш глибоке вивчення літератури, включаючи додаткову. Необхідно логічно й аргументовано викласти актуальність обраної теми, точки зору дослідників щодо досліджуваної проблеми, зробити самостійні висновки та з урахуванням сучасних вимог оформити науково-довідковий апарат. Реферат має продемонструвати знання і розуміння обраної студентами теми, а також відповідати вимогам наукової аргументації. Щодо досліджуваної тематики навчального курсу це означає, що в рефераті обов'язково слід показати рівень розробленості теми, при розкритті її посилатися на сучасну наукову дискусію з проблем методології політичної аналітики.

Загалом написання реферату має підтвердити вміння студента самостійно: визначати наукову проблему; узагальнювати та аналізувати навчальну й наукову літературу; використовувати набуті в процесі навчання теоретико-методологічні знання й практичні навички в аналізі реальних політичних проблем.

ТЕМАТИКА ДОПОВІДЕЙ:

1. Сутність конфлікту.
2. Структурні причини конфліктів.
3. Типологія конфліктів.
4. Збройний конфлікт як різновид конфлікту.
5. Мир у негативному та позитивному розуміннях. Суб'єкти збройних конфліктів.
6. Миротворчість, підтримання миру та миробудівництво як поняття сучасних соціальних теорій.
7. «Ліберальний мир» як особлива модель миротворчості.
8. Система міжнародних відносин та глобальний порядок після Другої Світової війни.
9. Політичний реалізм як концепція сучасного світового порядку.
10. Діяльність ООН з підтримання миру після Другої Світової війни. Доповідь Брахімі (2000).
11. Пріоритети миротворчої діяльності у доповіді Генерального Секретаря ООН (2009).
12. Держава та внутрішньодержавні війни: специфіка взаємодії урядів, озброєних угруповань та зовнішнього втручання.
13. Післявоєнна реконструкція як феномен сучасності.
14. Відмінності між миробудівництвом та післявоєнною реконструкцією.
15. Збільшення впливу громадського сектору на післявоєнну реконструкцію та миробудівництво.
16. Розмежування причин та приводу конфлікту.

17. Соціально-економічні детермінанти розділення суспільств. Соціальна нерівність в основі конфлікту.
18. Місцеві, регіональні та міжнародні причини конфлікту. Інтерпретація конфлікту різними сторонами.
19. Динаміка ескалації, стабілізації та деескалації.
20. Контекстуальні фактори конфлікту.
21. Політична влада як чинник динаміки конфлікту.
22. Роль «спойлерів» у конфліктному врегулюванні.
23. Локальні та міжнародні миротворчі ініціативи у вирішенні конфлікту.
24. Сутність та типологія воєн.
25. Відмінності воєн у XIX та XX сторіччях.
26. Розбудова модерної держави та війна у теорії Ч. Тіллі.
27. «Нові війни»: сутнісні характеристики за М. Келдор.
28. «Холодна війна» як етап «нових воєн». Постбіполярний етап у розвитку «нових воєн».
29. «Економіка війни» як фактор громадянських воєн.
30. Політичне та економічне насилля та бунт як причини збройних конфліктів.
31. Гібридні політичні режими у розгортанні війни.
32. Визначення геноциду.
33. Перше та друге покоління теорій геноциду.
34. Ідеологія, дискримінація, расизм, дегуманізація як фактори геноциду. Суб'єкти та актори геноциду.
35. Держава як актор геноциду.
36. Участь у геноциді на індивідуальному та груповому рівнях.
37. Зменшення соціального простору як прояв геноциду. Масові вбивства як засіб геноциду.
38. Ідеологія насильства у здійсненні геноциду.
39. Кейс Гватемали у теорії Р. Бретта.
40. Кейс Руанди у дослідженні соціальних причин та наслідків геноциду.
41. Порядок денний для миру ООН (1992) як документ епохи після «Холодної війни».
42. Мир від «ІКЕА» та обмеження стандартизованих підходів ООН до миротворчості.
43. Традиційні миротворчі операції у підтримці миру. Еволюція миротворчих операцій.
44. Якісна зміна операцій з підтримки миру у 90-х рр..
45. Медіація та переговори у миротворчості.
46. Миробудівництво в контексті трансформації конфлікту.
47. Демобілізація, демілітаризація та реінтеграція як основні засади миробудівництва.
48. Поняття «жертва конфлікту».
49. Класифікація та права жертв конфлікту.
50. Теорія соціальної ідентичності про групову динаміку жертвовності.

ВИМОГИ ДО ДОПОВІДІ

- обсяг від 5 до 7 аркушів;
- використання не менше ніж 5 джерел інформації;
- наявність посилань на цитування, таблиці, статистичні матеріали;
- висловлювання власної думки.

Доповідь має захищатися усно на семінарському занятті

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

З КУРСУ «СУЧАСНІ ТЕОРІЇ МИРУ ТА КОНФЛІКТІВ»

1. Конфліктний етос у груповій динаміці конфлікту.
2. Д. Бар-Тал про вісім соціетальних вірувань конфліктного етосу. Дегуманізація та віктимізація як аспекти конфлікту.
3. Роль жертв у миробудівництві.
4. Теорії «відновного правосуддя».
5. Репарації як форма відновлення жертв конфлікту.
6. Прощення, зцілення та співіснування у контексті національного примирення.
7. Примусова міграція як явище: ключові поняття.
8. Загальні характеристики досвіду внутрішнього переміщення.
9. Етапи примусової міграції.
10. Соціально-психологічні аспекти примусової міграції.
11. Подолання досвіду війни у соціо-культурних практиках.
12. Історична пам'ять та реконструкція травматичного досвіду.
13. Гендерні та вікові особливості примусової міграції.
14. Міжнародно-гуманітарний аспект примусової міграції.
15. Стратегія підтримки внутрішньо переміщених осіб.
16. Виміри ліберального миру у теоріях Р. Мак-Джінті та О. Річмонда.
17. Консервативна, ортодоксальна та емансипаторна моделі ліберального миру.
18. Лібералізація політичних та економічних інституцій як передумова миру.
19. Інтервенції у сфері верховенства права для досягнення ліберального миру.
20. Вестернізація миротворчої діяльності.
21. «Вілсонівська тріада» у розумінні миру.
22. Неоліберальна складова втілення ліберального миру.
23. Критика ліберального миру та альтернативні теорії миротворчості.
24. Сутність мирного процесу.
25. Поняття та сторони переговорів.
26. Динаміка та синхронізація переговорного та мирного процесів. Рівні взаємодії сторін переговорів.
27. Інклюзивність як ключова характеристика переговорів.
28. Т. Паффенгольц про форми участі додаткових сторін у переговорні процеси щодо миру.
29. Посередництво та роль «третьої сторони».
30. Фасилітація, медіація та діалог у мирних процесах. Інтереси, цілі та потреби в процесі переговорів.
31. Умови договороздатності та готовність сторін під час переговорів щодо миру.
32. Характеристика фаз переговорів.
33. Мирна угода як потенційний результат переговорів.
34. Поняття медіації. Види медіації.
35. Принципи медіації. Сфера застосування медіації.
36. Правове регулювання медіації.
37. Ціннісні основи медіації.
38. Медіація в зарубіжних країнах.
39. Медіація в Україні.
40. Медіація в різних сферах суспільного життя. Соціальна мережа медіаторів.

ВИМОГИ ДО РЕФЕРАТІВ

Реферати повинні мати:

- обсяг від 15 до 25 аркушів;
- використання не менше ніж 15 джерел інформації (окрім підручників);
- наявність посилань на цитування, таблиці, статистичні матеріали;
- висловлювання власної думки.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Підготувати презентацію (яка розкриває одне з питань, 8-10 слайдів)

1. Сучасне поняття конфлікту
2. Основні підходи вивчення конфліктів.
3. Класифікація конфліктів
4. Поняття міжнародного конфлікту.
5. Виходи із конфлікту.
6. Співвідношення силових та мирних методів вирішення конфліктів.
7. Особливості сучасних конфліктів.
8. Конфлікт між Росією та країнами Балтії
9. Проблема Нагірного Карабаху
10. Конфлікт у Таджикистані.
11. Абхазький конфлікт
12. Південноосетинський конфлікт до 2008 р.
13. Осетинська війна 2008 р. та її наслідки.
14. Придністровський конфлікт
15. Каспійська проблема.
16. Водні конфлікти у ЦА.
17. Вірмено-турецький конфлікт
18. Російсько-українська війна (2014 – 2023 рр.)
19. Конфлікт НАТО-Росія
20. Курильська проблема.
21. Розпад Югославії. Боснійський конфлікт.
22. Косівський конфлікт.
23. Корейський конфлікт
24. Протистояння США та Ірану
25. Іракський конфлікт до 2003 р.
26. Іракський конфлікт (2003-2011 р.)
27. Арабо-ізраїльський конфлікт на етапі.
28. Китайсько-тайваньський конфлікт.
29. Кіпрський конфлікт.
30. Афганський конфлікт.
31. Дарфурський конфлікт
32. Індії-Пакистанський конфлікт на етапі.
33. Конфлікт між Ефіопією та Еритреєю.
34. Курдська проблема
35. Конфлікт навколо островів Спратлі
36. Конфлікт між США та "Лівим блоком" у Латинській Америці
37. Перуано-еквадорський конфлікт
38. Ліванська війна 2006
39. Уйгурська проблема
40. Проблема басків
41. Вірмено-турецький конфлікт
42. Конфлікт у Руанді
43. Конфлікти у Сомалі
44. Проблема Тибету
45. Конфлікт у Шрі-Ланці
46. Китайсько-японський конфлікт
47. Іспано-мароканський конфлікт
48. Західноукраїнський конфлікт
49. Конфлікт між РФ та НАТО
50. Динаміка розвитку конфліктів 2000 – 2020-і рр.

□.1. **Забезпечення освітнього процесу**

Використання проектора.

Підсумковий контроль **Перелік запитань до заліку**

1. Сутність конфлікту та причини конфліктів.
2. Типологія конфліктів. Збройний конфлікт як різновид конфлікту.
3. Мир у негативному та позитивному розуміннях.
4. Суб'єкти збройних конфліктів.
5. Миротворчість, підтримання миру та миробудівництво як поняття сучасних соціальних теорій.
6. «Ліберальний мир» як особлива модель миротворчості.
7. Система міжнародних відносин та глобальний порядок після Другої Світової війни.
8. Діяльність ООН з підтримання миру після Другої Світової війни.
9. Держава та внутрішньодержавні війни: специфіка взаємодії урядів, озброєних угруповань та зовнішнього втручання.
10. Соціально-економічні детермінанти розділення суспільств.
11. Динаміка ескалації, стабілізації та деескалації конфлікту.
12. Роль «спойлерів» у конфліктному врегулюванні.
13. Сутність та типологія воєн. Відмінності воєн у XIX та XX сторіччях.
14. Розбудова модерної держави та війна у теорії Ч. Тіллі.
15. «Нові війни»: сутнісні характеристики за М. Келдор.
16. Перше та друге покоління теорій геноциду.
17. Суб'єкти та актори геноциду.
18. Участь у геноциді на індивідуальному, груповому та інституційному рівнях.
19. Порядок денний для миру ООН (1992) як документ епохи після «холодної війни».
20. Мир від «ІКЕА» та обмеження стандартизованих підходів ООН до миротворчості.
21. Демобілізація, демілітаризація та реінтеграція як основні засади миробудівництва.
22. Поняття «жертва конфлікту».
23. Класифікація та права жертв конфлікту.
24. Теорія соціальної ідентичності про групову динаміку жертвовності. Конфліктний етос у груповій динаміці конфлікту.
25. Д. Бар-Тал про вісім соціетальних вірувань конфліктного етосу.
26. Теорії «відновного правосуддя».
27. Примусова міграція як явище: ключові поняття. Загальні характеристики досвіду внутрішнього переміщення.
28. Виміри ліберального миру у теоріях Мак-Джінті та Річмонда.
29. Критика ліберального миру та альтернативні теорії миротворчості.
30. Сутність мирного процесу.
31. Поняття та сторони переговорів.
32. Т. Паффенхольц про форми участі додаткових сторін у переговорні процеси щодо миру.
33. Мирна угода як потенційний результат переговорів.
34. Поняття медіації. Види медіації.
35. Медіація в різних сферах суспільного життя.
36. Особа медіатора: особистісні та професійні компетентності. Етичні принципи роботи медіатора.
37. Міжнародна спільнота, держава та громадянське суспільство: особливості взаємодії відносин при миробудівництві.
38. Воєнний та аналітичний виміри стратегії.
39. Стратегічне мистецтво боротьби зі збройними угрупованнями.

40. Відповідальність держави у подоланні наслідків насилля згідно до Женевської конвенції.
41. Примирення «згори-вниз» та «знизу-догори».
42. Сутність правосуддя перехідного періоду.
43. «Каскад правосуддя» як передумова виникнення правосуддя перехідного періоду.
44. Сучасні інтерпретації правосуддя перехідного періоду.
45. Механізми правосуддя перехідного періоду.
46. Складові правосуддя перехідного періоду.
47. Історія та типологія амністій у постконфліктному врегулюванні.
48. Гібридні суди як елемент перехідного періоду.
49. Комісія зі встановлення істини у процесі пошуку правди про конфлікт.
50. Передумови російсько-української війни.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти **перший бакалаврський**

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Семестр 4

Навчальна дисципліна **Сучасні теорії миру та конфліктів**

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 1

1. Сутність конфлікту та причини конфліктів

2. Передумови російсько-української війни.

Затверджено на засіданні

кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2024 року

В.о. завідувача кафедри _____ **О.В. Шевчук**

Екзаменатор _____ **О.В. Шевчук**

** Відповідь на кожне питання білету оцінюється 15 балів максимум*

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

Графік контрольних заходів та рейтингова шкала оцінювання (5 семестр)

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Усні відповіді на семінарських заняттях	5*9=45
2	Презентація	10
3	Доповідь	5
4	Реферат	10
5	Залік	30
	Всього	100

Відповідь на семінарі оцінюється за 5-бальною шкалою, де 5 балів студент отримує за повну відповідь на питання семінару, яка передбачає виклад теоретичної частини питання та проєкцію на власне магістерське дослідження.

Презентація оцінюється:

10 балів – 10-12 слайдів, які повністю розкривають питання; слайди є авторськими, презентація закінчується підсумками – власними висновками автора; слайди – це інформація, а не ілюстрації до теми.

5 балів – 8-10 слайдів, які повністю розкривають питання; відсутні авторські висновки; слайди частково авторські, а частково є компіляцією наукових думок.

3 бали – слайдів менше 8; слайди не є авторськими, а є компіляцією наукових думок.

Доповідь оцінюється:

5 балів – доповідь містить вичерпну відповідь на обране питання, має авторські висновки та рекомендації; оформлення відповідає вимогам та захищена на занятті.

4 бали – доповідь містить вичерпну відповідь на обране питання, висновки та рекомендації не є повністю авторськими, а є адаптованою версією думок різних науковців; оформлення відповідає вимогам та захищена на занятті.

3 бали - доповідь містить вичерпну відповідь на обране питання, відсутні висновки; є помилки в оформленні та захищена на занятті.

Реферат оцінюється:

10 балів – реферат оформлено відповідно до вимог, вступ структурований (має актуальність, мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження та його структуру), література оформлена відповідно до вимог; розділи розкривають тему; висновки є авторськими.

8-9 балів - реферат оформлено відповідно до вимог, вступ структурований (має актуальність, мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження та його структуру), є помилки в оформленні літератури; розділи розкривають тему; висновки є частково авторськими.

7-6 балів - реферат оформлено відповідно до вимог, у вступі відсутні деякі структурні елементи, є помилки в оформленні літератури; розділи розкривають тему; висновки є частково авторськими.

3-5 бали - розділи розкривають тему; висновки є частково авторськими; оформлення виконано близько до вимог, але з помилками.

Допуск до заліку – 30 балів.

Залік є підсумковою формою контролю знань студентів і проводиться в усній чи тестовій формі. Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, не допускається до складання заліку.

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне аналітичне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, письмові роботи, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між міжнародно-політичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел знань у сфері міжнародних відносин, з розумінням їх особливостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору фактів, явищ, процесів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Критерії оцінки відповіді студента:***Висока оцінка ставиться у випадку:***

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка добре ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка задовільно ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка не задовільно ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо

			(виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Список рекомендованої літератури

Базова

1. Потехін О., Клименко Ю. Геополітика проти безпеки: союзницьке стримування агресії в Європі XX – початку XXI ст. – К.: Дух і літера, 2023. 552 с.
2. Білецька Т.В., Ігнатєва Т.В. Міжнародні конфлікти сучасності: теорія і практика аналізу: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 50 с.
3. Кравченко Н.Б. Гібридна війна Росії проти України (1991-2021 рр.). Київ: НУБіП України, 2022. 158 с.
4. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
5. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти : навч. посіб. / М. Г. Капітоненко. - К. : Либідь, 2009. 352 с.
6. Брусиловська О. І., Бурдяк В. І., Зайцева М. В. Стратегічне партнерство в міжнародних відносинах. Монографія – К. : Вадекс, 2018. – 542 с.
7. Глобальна та національна безпека: підручник / за заг. ред. Г.П.Ситника, Ю.В.Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2016. – 781 с.

Додаткова

1. Арон Р. Мир і війна між націями. – К., Юніверс, 2000. – 688 с.
2. Артюшин Л.М. Теоретичні аспекти стратегій воєнної безпеки суспільства і держави: Монографія. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 178 с.
3. Бруз В.С. Роль ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів і боротьбі проти тероризму: Навчальний посібник. - К.: ВПК «Експрес-Поліграф», 2010. - 224 с.
4. Зубченко С.О. Гуманітарна складова у стратегічних документах зі національної безпеки України: аналітична записка URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-12/analit-zubchenko-humanitarian-policy-3-2019-1.pdf>
5. Макбрайд Дж. Європейська Конвенція з прав людини та кримінальний процес [Текст] : збірник / Дж. Макбрайд. - Київ : К.І.С., 2010 . 575 с.
6. Міжнародне публічне право: підручник / [В. М. Репецький та ін.] ; за ред. В. М. Репецького ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ф-т міжнар. відносин. - 2-ге вид., стер. - Київ : Знання, 2012. 437 с.
7. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / В. А. Манжола, В. Ю. Крушинський, С. П. Галака та ін. – К. : Знання, 2014. 662 с.
8. Сергієнко Л.В. Гуманітарна політика України: ідентифікація складових, об'єктів, суб'єктів та пріоритетів. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2019-2\(88\)-162-173](https://doi.org/10.26642/jen-2019-2(88)-162-173) // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економіка, управління та адміністрування, Вип. 2 (88). 2019 С.162-173
9. Участь України міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під проводом Альянсу, Силах реагування НАТО та навчаннях – URL:

<https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/uchast-ukrayini-u-mirotvorchih-operaciyah-pid-provodom-alyansu>

10. Amatucci L. Intervention for humanitarian protection purposes and international law with particular consideration of the conflict in Syria URL: http://tesi.luiss.it/26328/1/131493_AMATUCCI_LINDA.pdf

11. Human Rights: A Basic Handbook for UN Staff. United Nations. – URL: <https://www.ohchr.org/documents/publications/hrhandbooken.pdf> (20.08.2019)

12. Yoshida Y. A Theoretical Assessment of Humanitarian Intervention and R2P URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/A-Theoretical-Assessment-of-Humanitarian-and-R2P-Yoshida/bb39cf4c8d4e3cdea24a545cdbccc489083a50ee>

Інтернет - ресурси

http://www.rada.gov.ua	Верховна Рада України
http://www.rada.kiev.ua	Бібліотека Верховної Ради України
http://www.gntb.n-t.org	Державна науково-технічна бібліотека України
http://www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
http://www.ukma.kiev.ua	Наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія